

Maktordningar

Ordningar behöver hela tiden ordnas. Ordningar måste därför alltid vara lokala. Väldigt lokala! Eller det är snarare så att de lokaliserar. De placerar och flyttar undan. Det vi uppfattar som stora maktordningar är egentligen enträget ordnande.

Sortera och ordna

Maktordningar är som ordningen på bibliotek. Böcker sätts in i hyllor före och efter andra böcker. Många böcker hålls isär. De hör inte ihop. De ska inte sorteras ihop. De ska inte bestämma varandras placering, inte mer än att de ska hålla sig undan från varandra.

Böcker på bibliotek har sällan en fast plats, det är själva sorterandet som bestämmer platsen. Så en bok kan hoppa upp eller ner i hyllorna beroende på var andra böcker placeras.

I ett levande bibliotek blir det ett fasligt flyttande av böcker. Men så måste det vara, annars skulle ordningen snart kollapsa.

Så varje gång jag trycker in en bok på sin plats i bokhyllan åberopar jag en ordning. Ordningen finns där i handlingen. Det skulle inte gå att ordna om ordningen inte fick plats i handlandet, i sorterandet. För att en ordning ska fungera behöver den kunna bli mindre än handlingen.

Stora maktordningar är fantomer

Det där med att prata om patriarkatet eller kapitalismen som stora ordningar blir att dölja själva ordnandet. När vi uppfattar väldiga maktordningar är det snarare fantomer vi uppfattar.

Fantomer är konturer eller former av något som inte materialiserar. Fantomer uppfattas men de är inte där. Ordet kommer från grekiska phantazein: orsaka att något syns. Samt även från grekiska phainein: att visa. Det är vanligt att psykologisera ordet så det förstås som ett hjärnspöke. Här försöker jag istället objektivera det. Objekt och personer flyttas och ordnas så ofta att det uppfattas som en väldig koloss, vilken egentligen inte är där. Vi uppfattar en mäktig

koloss som tycks omöjlig att förändra. Hmm, men det är ju själva förändrandet som är ordning.

Ickevåld och hacktivism

Ickevåld är ingripande i en ordning, eller i ett ordnande om vi ska vara precisa. Ickevåld är att ordna ett ordnande på andra sätt. Ickevåld är att etablera ny ordning.

Ickevåldets ordnande börjar genast tränga undan andra ordningar. Vilket ofta lockar till sig en ordningsmakt som försöker ställa ordningen tillrätta igen. Det innebär dock att ordningsmakten försätter sig i underläge. Ordningsmakten gör sig till en proteströrelse, som protesterar och försöker hindra den nya ordningen. Ickevåld vänder på vilka som utför och vilka som protesterar. Vakter, polis och åklagare blir proteströrelser. De protesterar mot vad vi börjar etablera.

Det här sättet att förstå politik blir ännu tydligare i hacktivism. Hackare gör inte något vid sidan av en ordning. De hackar en etablerad ordning så den fungerar annorlunda, förhoppningsvis bättre. Andra hackare lär sig och uppfinner ännu bättre sätt att hacka ordningen. På så sätt smittar hacktivism av sig. Det är denna smitta som blir politisk förändring.

Alla ordningar har från början hackat andra etablerade ordningar. För att själv kunna etablera sig. Det gäller även revolutioner. Ingen revolution skulle kunna bli revolution genom att börja om från början.

Per Herngren

2014 03 20, version 0.1.2

Utkast för boken *Mode & Motstånd* av Otto von Busch och Per Herngren (Korpen 2016).

Maktstrukturer

Otto: De materiella mönster som bestämmer plaggens form skapar också samhällsmönster: de som inkluderas och de som exkluderas, de som "passar in" och de som inte gör det. Alla kroppar underordnas måtten, och kropparnas form måste lyda.

Jag tror det är mycket svårt för designers att se hur de medverkar i produktionen av detta ideal, kanske främst för att många designers redan är "inne": de passar i formen och märker därför inte hur den exkluderar. Det är lite som vardagsrasismens mönster: den är tydlig för dom som utsätts för den, men svår att märka för de som ovetande återskapar den. Men mönstret finns ändå.

Mönster

Per: Maktstrukturer är lydnadshandlingar som bildar mönster. Tecken och saker åkallar dessa mönster: scheman, avtal, ägarbevis, pass. Vägskyltar får bilar, cyklar och gående att röra sig i flöden. En trafikstockning är dålig maktstruktur.

Det är dock ofta mer de där otydliga markörerna du nämner som gör mönstret skarpt. Det finns en otydlighet som är väldigt tydlig. Frågor om var den andra kommer ifrån, erbjudande om att "hjälpa till" med svenskan, eller tydliga komplimanger om hår, kläder och kultur markerar att den andra inte riktigt passar in i det svenska.

Lydnad skapar ett minne, ett mönster som kommer ihåg vad som förväntas. Maktstrukturer är minnen som används för att skapa upprepningar. Strukturer är en närvarande dåtid, där dåtiden vanligtvis kamoufleras av närvaron. Av att det närvarande förvandlat sig till självklarhet.

Det är som om jag upptäcker att tygmönstret sitter kvar när jag tar på mig mina 501-kopior. Men hm, mönstret är ju faktiskt insytt i jeansen. Som du påpekar blir klädernas passform och stil mönster för hur vi kan och hur vi bör röra oss. Ett par levisjeans är ju dessutom ett mönster som kan användas för att klippa och sy nya levisjeans.

Lydnad är inte lätt, vi behöver lära oss lyda. Det vore enklare om maktstrukturer styrde exakt vad jag ska göra. Men det fungerar främst i biljettautomater och där rutinen är väldigt logisk. I mer komplexa sammanhang skulle mikrostyrning bara skapa tröghet. Makten skulle snart gå förlorad. Det krävs faktiskt viss hacktivism krävs för att makt ska fungera. Maktstrukturer behöver olydnad för att bli kreativ och lösa problem.

Lydnad är alltid olydnad

Lydnad kan bara bli makt genom att vara olydig mot andra ordningar. Exempelvis är löneskillnader olydnad mot jämlikhet. Får du jobb på Volvo förutsätts du vara olydig mot Toyota och andra konkurrenter.

Det behöver dock inte vara så att en makt måste hota andra maktcentran. Även genom att oppositionellt rikta sig mot andra maktcentran kan den stärka dessa. Exempel är hur konkurrerande skoaffärer stärker varandra när de lägger sig nära varandra. Coca cola hade inte varit så starka utan Pepsi. Oppositionspartier i en riksdag etablerar varandra som styrande och trycker ner andra mer decentraliserade strukturer. Ett nytt rebelliskt parti i riksdagen blir med i att etablera en viss typ av centralism och underordna andra strukturer.

Strukturer får oss att styra oss själva genom att de anger riktningar. När vi riktar oss mot stat, egendom, kärnfamilj och lönearbete producerar vårt riktande en maktstruktur. Det är dock sällan dessa maktstrukturer detaljstyr oss. De anger möjliga riktningar, som vägvisare. Maktstruktur uppfattas därför gärna som frihet.

Maktstrukturer koordinerar oss med varandra. Så vi på morgonen kan återskapa ett arbetslag. Tja, återskapa hela arbetsplatsen. Bord och stolar kommer över helgen ihåg hur chefer och anställda ska positioneras i förhållande till varandra. Även golvet strukturerar oss. Mjuka heltäckningsmattor överordnar vissa. Cementgolv underordnar andra.

Det är egentligen märkligt att det fungerar så effektivt som det gör. Under natten upphör stora delar av den svenska staten att existera. Och så återskapas den på morgonen igen. Varje morgon byggs en stat upp. Tänk om vi under natten fick kollektiv minnesförlust.

Texten är ett utkast

för *Mode och motstånd* av Otto von Busch och Per Herngren (Korpen, 2016).